

Historia ballady jako gatunku literackiego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Galeria zdjęć interaktywnych](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Wisława Szymborska, *Ballada*, [w:] *Wybór wierszy*, Warszawa 1979, s. 64.
- Źródło: Maria Janion, *Panna i miłość szalona*, „Teksty Drugie” 1993, nr 4/6, s. 18–19.
- Źródło: Adam Mickiewicz, *Ucieczka. Ballada*, [w:] tegoż, *Dzieła wszystkie, t. 1, cz. 3: Wiersze 1829-1855*, oprac. Cz. Zgorzelski, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1981, s. 12–16.
- Adam Mickiewicz, *O poezji romantycznej*, [w:] *Idee programowe romantyków polskich. Antologia*, oprac. A. Kowalczykowa, Wrocław 2000, s. 64.
- Źródło: Maria Janion, *Panna i miłość szalona*, „Teksty Drugie” 1993, nr 4/6, s. 25–27.

Historia ballady jako gatunku literackiego

Edward Burne-Jones, *Miłość wśród ruin*, ok. 1873
Źródło: domena publiczna.

Reguły komponowania tekstu w określonym gatunku literackim wykształcają się stopniowo. Nowe formy gatunkowe opierają się na zmodyfikowanych wcześniejszych pomysłach lub jako wynik zaprzeczenia dotychczasowym normom i zasadom. Gatunki pojawiają się, krystalizują, ewoluują – podlegają ciągłym artystycznym zmianom. Ustalając czas ich powstania, źródła inspiracji i opisując ich poetykę oraz przemiany, jakim podlegają, badamy ich historię. Pozwala to lepiej zrozumieć funkcjonalność odmian literackich.

Twoje cele

- Przeanalizujesz rozwój ballady jako gatunku.
- Wyróżnisz elementy i motywy typowe dla ballady.
- Rozpoznasz i omówisz konwencjonalne motywy balladowe w *Ucieczce* Adama Mickiewicza.

Przeczytaj

Ballada jako gatunek

Od czasów starożytnych do oświecenia, w okresie dominacji poetyki klasycznej, dbano o czystość rodzajową i gatunkową w literaturze. Romantycy natomiast mieszały różne elementy rodzajowe liryki, epiki i dramatu w jednym dziele, burząc gatunki.

Przykładem jest ballada – sztandarowy [gatunek](#) romantyzmu. Choć jej korzenie sięgają średniowiecza, a realizacje literackie wykraczają poza wiek XIX, to gatunek ten nieodłącznie wiąże się ze światopoglądem romantycznym. Ballada romantyczna stała się swego rodzaju formą programową, ponieważ przynosiła całkowicie odmienny od oświeceniowego obraz świata i człowieka. Wprowadzała też zasadniczo różniący się od klasycznego wzorzec poetycki. Romantyczna ballada artystyczna ma swoje źródła w twórczości ludowej, z której zaczerpnęła przede wszystkim melodyjną, zrytmizowaną formę oraz liczne wątki, motywy i schematy fabularne realizowane wcześniej w postaci ludowych podań, opowieści i pieśni. Ballada to gatunek [synkretyczny](#): łączy cechy epiki, liryki i dramatu. Na epicki wymiar składają się: fabuła osnuta najczęściej wokół sensacyjnego wydarzenia (tragiczna śmierć, uwiedzenie) oraz obecność narratora, który w subiektywny sposób relacjonuje historię. Utwory mają udramatyzowaną, dialogową formę, cechuje je liryczna nastrojowość oraz wierszowana budowa.

Ballada to utwór o stosunkowo niewielkiej objętości, co wpływa na sposób ukształtowania postaci i świata przedstawionego. Przedstawia wyrazistych, stypizowanych, zdecydowanie działających bohaterów. Wykorzystuje [poetykę](#) skrótu i dąży do ukazania konfliktu w jak najpełniejszy sposób. Jednowątkowość fabuły powoduje, że przedmiotem opisu jest najczęściej jedno zdarzenie. Niekiedy akcja zostaje rozbita na dwa plany:

Karta tytułowa śpiewnika zawierającego ballady Adama Mickiewicza, 1859 rok.
Źródło: domena publiczna.

teraźniejszy i retrospekcji. Ballada skupia się wówczas wokół punktu kulminacyjnego, a pozostałe wydarzenia są wprowadzane na przykład w wypowiedziach postaci. Dynamizm i skrótowość ballady nie pozwalają na rysowanie obszernego tła, toteż świat przedstawiony budowany jest najczęściej z konwencjonalnych, wyrazistych elementów, takich jak zamek, las czy cmentarz. Tematyka opiera się zazwyczaj na motywach miłości, zbrodni czy tajemnicy. Ballada łączy elementy realistyczne z fantastycznymi, budując przejmującą, nastrojową wizję świata.

Polskie ballady

W literaturze polskiej najbardziej znanym twórcą ballad jest Adam Mickiewicz jako autor zbioru *Ballady i romanse* (1822). W romantyzmie ballady tworzyli także Aleksander Chodźko, Stefan Witwicki, Antoni Edward Odyniec czy Władysław Syrokomla. Liczne odtwórcze naśladownictwa Mickiewiczowskich ballad publikowali również inni autorzy romantyczni, przez co ta forma literacka stała się celem krytyki. W późniejszych epokach gatunek w ciekawy sposób ożywili m.in. Kazimierz Przerwa-Tetmajer czy Bolesław Leśmian. Ballada funkcjonuje nie tylko jako forma poetycka, ale też muzyczna. Przykładem muzycznych realizacji są cztery ballady Chopinowskie, skomponowane pod wpływem fascynacji twórczością Mickiewicza. Za współczesnych twórców ballady uznaje się m.in. Wojciecha Młynarskiego czy Leonarda Cohena.

Słownik

bohater stypizowany

postać z uwydatnioną cechą główną, niezindywidualizowana

gatunek literacki

zespół reguł określających budowę poszczególnych dzieł literackich oraz zasady ich komponowania; pojęcie podrzędne wobec rodzaju literackiego, a nadrzędne wobec odmiany gatunkowej

poetyka

(gr. *poietikos* – twórczy) – dziedzina nauki o literaturze, której przedmiotem zainteresowania są reguły organizacji tekstu literackiego

rodzaj literacki

jedna z naczelných kategorii klasyfikacji dzieł literackich ze względu na konstrukcję świata przedstawionego, charakter podmiotu literackiego oraz styl utworu; w tradycji europejskiej utrwalił się podział na trzy rodzaje: lirykę, epikę i dramat; rodzaje dzielą się na gatunki i odmiany gatunkowe

synkretyzm

(gr. *synkrētismós* – połączenie się dwóch przeciw trzeciemu) – łączenie różnych, często sprzecznych form, elementów, rodzajów literackich itp.

Galeria zdjęć interaktywnych

Polecenie 1

Zapoznaj się z galerią interaktywną i na podstawie podanych w niej informacji zanotuj w punktach historię rozwoju ballady.

Polecenie 2

Podaj źródła inspiracji dla ballady i określ tematykę charakterystyczną dla tego gatunku.

Maria Wiik, *Ballada*, 1898

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Gustave Moreau, *The Ballad*, 1885

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Ignacy Gierdziejewski, *Ballada o liliach*, „*Pani zabiła Pana*”, 1856

Źródło: domena publiczna.

Louis Rhead, ilustracja do angielskiego wydania *Robin Hooda*, 1912

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Odilon Redon, *Lenore*, data nieznana

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Johan Gottfried Frenzel, ilustracja do *Śpiewów historycznych* Juliana Niemcewicza, 1816

Źródło: ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie, domena publiczna.

Julian Fałat, *Świtez*, 1888

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

William-Adolphe Bouguereau, *Dziewczyna z malinami*, 1890

Źródło: domena publiczna.

Wojciech Gerson, *Balladyna*, 1900

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Lenora Gottfrieda Augusta Bürgera to jeden z utworów, które zapoczątkowały romantyczną balladomanię. Przeczytaj fragment opinii na temat niemieckiej ballady, a następnie wskaż elementy, które stanowiły o przełomowej roli tego utworu.

” Maria Janion

Panna i miłość szalona

Lenora Bürgera, o której Mickiewicz powtórzył [...], że słusznie nazwana została królową ballad, odegrała ogromną rolę w dziejach poezji niemieckiej. Może się to wydać dziwne, ale od tego jednego utworu zaczęła się w Niemczech osobliwa rewolucja literacka, która miała znaczenie i dla naszej poezji. Sam Bürger [...] miał przekonanie, iż w barbarzyński sposób przekroczył reguły panującej poetyki i narzucił osobliwie rozkiełznany ton poezji ówczesnej. W tym zakresie Bürger wyznacza całą nową epokę. Przed nim tematy wzięte z poezji i powieści ludu były opracowywane najczęściej jednak na modłę humorystyczną lub ironiczną i właśnie taka literacka postawa niweczyła prostotę i naiwność pierwowzoru. Bürger nastawił swój słuch poetycki na odebranie z powagą i wiarą tego, co lud zwykł opowiadać o duchach i upiorach. Gatunek ballady szczególnie pasował do poetyckiego zamiaru Bürgera. W balladzie bowiem idzie „o wstrząs i nagły zwrot: głównym motywem kształtującym jest „wybuch” tej „inności”, czegoś „wyższego” lub „niższego”, owego „trzeciego świata”. Często bywają nim właśnie duchy, zmarli, bogowie, siły przyrody lub uosobiony los. [...] Wszyscy się mieli ucieszyć z powodu tego szczęśliwego poetyckiego rzutu kostką, który pozwolił ze starego, pojedynczego, szczątkowego motywu ludowego wyprowadzić tak wspaniałą całość, trzymającą się nastroju poezji miejscowej.

Źródło: Maria Janion, *Panna i miłość szalona*, „Teksty Drugie” 1993, nr 4/6, s. 25–27.

Ilustracja: Johann David Schubert, *Lenora*, ok. 1800, domena publiczna, Wikimedia Commons.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Przeczytaj definicję ballady sformułowaną przez Adama Mickiewicza, a następnie własnymi słowami opisz najważniejsze według poety cechy i elementy tego gatunku.

” ballada – „powiastka [...] z wypadków życia pospolitego albo z dziejów rycerskich, ożywiona dziwnością ze świata romantycznego, śpiewana tonem melancholicznym, w stylu poważna, w wyrażeniach prosta i naturalna.

Adam Mickiewicz, *O poezji romantycznej*, [w:] *Idee programowe romantyków polskich. Antologia*, oprac. A. Kowalczykowa, Wrocław 2000, s. 64.

Horace Vernet, *Lenora*, 1839.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Ćwiczenie 4

Ucieczka Adama Mickiewicza to utwór oparty na tym samym schemacie fabularnym, co *Lenora* Gottfrieda Augusta Bürgera. Przeczytaj tekst polskiej ballady, a następnie uzupełnij kartę opisu utworu.

” Adam Mickiewicz

Ucieczka. Ballada

On wojuje – rok upłynął,
On nie wraca – może zginął.
Panno, szkoda młodych lat,
Od Książęcia jedzie swat.

Książę ucztuje we dworze,
A Panna płacze w komorze.

Jej źrenice, błyskawice,
Dziś jak dwie mętne krynice; [...]
Matka troszczy się i biedzi,
Książę dał na zapowiedzi.

Swadźba jedzie szumnie, tłumnie.

– „Nie powiozą do ołtarza,
Powiozą mię do smętara,
A pościelą chyba w trumnie.
Ja umrę, gdy on nie żyje,
Ciebie, matko, żal zabije!” [...]

Przyszła kuma, widma stara:
„Wypędź księdza, wypędź klechę,
Bóg i wiara, sen i mara,

Kuma w biedzie ma pociechę,
Kuma stara umie wiele,
Ma kwiat paproć i car-ziele,
A ty masz kochanka dary,
Przyszłam zrobić możliwe czary.

Włosy jego w węża splącz,
Dwie obrączki razem złącz,
Z lewej ręki krwi usącz;
A na węża będziem kłać,
W dwie obrączki będziem dać;
Musi przyjść i ciebie wziąć”.

Panna grzeszy — jeździec śpieszy,
Klęto ducha — klątwy słucha;
Już odemknął zimny gmach:
Panno, Panno, czy nie strach?

Ucichł, usnął dwór zamkowy;
Panna czuwa. — Na zegarze
Bije północ — milczą straże,
Panna słyszy dźwięk podkowy,
Brytan, jakby głosu nie miał,
Zawył z cicha i oniemiał. [...]
Wchodzi jeździec cały w bieli
I usiada na pościeli.

Słodko, prędko czas ucieka,
Wtem koń zarżał, jęka sowa,
Zegar wybił. — „Bywaj zdrowa!

Koń mój zarżał, koń mój czeka;
Albo wstawaj, na koń siądź
I na wieki moją bądź”.

Miesiąc świeci — jeździec leci
Po zaroślach i po krzaczach:
Panno, Panno, czy nie strach?

Rumak polem jak wiatr niesie,
Niesie lasem — głucho w lesie;
Tu i owdzie wystraszona
W suchej jodle kracze wrona.
Po łożach wilcze źrenice
Migają się jako świece.

„W cwał, mój koniu, koniu, w cwał!
Miesiąc na dół schodzi z chmur,
A nim zejdzie miesiąc z chmur,
Mamy sadzić dziesięć skał,
Dziesięć rzek i dziewięć gór;
Za godzinę pieje kur”.

— „Gdzie mnie wiesz?” — „Gdzie? do domu.
Dom mój na górze Mendoga;
W dzień otwarta wszystkim droga,
W nocy jeździm po kryjomu”.
— „Czy masz zamek?” — „Tak jest, zamek,
I zamczysty, choć bez klamek”.

— „Mój kochanku, konia wstrzymaj,
Ledwie dosiedzę na łęku”.

— „Moja luba, siodła imaj
Prawą ręką — co masz w ręku?
Czy to worek do roboty?” —
„Nie, to jest Ołtarzyk Złoty”.

— „Nie czas wstrzymać, pogoń bieży,
Słyszysz pogoń, tętnią błonia;
Już przed koniem przepaść leży,
Rzucaj książkę! puszczam konia”.

Koń jak gdyby zbył ciężaru,
Przemknął dziesięć sążni jaru.

Lecą bagnem przez manowiec,
Pusto wkoło. Błędny ognek
Tuż przed nimi, jak przewodnik,
Od grobowca na grobowiec
Przelatuje; gdzie przeleci,
Ślad błękitny za nim świeci,
A tym śladem jeździec leci.

— „Mój kochanku, co za droga?
Tu nie znać śladu człowieka”.
— Dobra droga, kiedy trwoga;
Krzywo jedzie, kto ucieka.
Śladów nie masz do mych włości,
Bo nie wpuszczam pieszych gości [...]

W cwał, mój koniu, koniu, w cwał!
Błyska zorza z wschodnich stron,
Za godzinę bije dzwon.
Nim uderzy ranny dzwon,
Mamy sadzić parę skał,
Parę rzek i parę gór:
Za godzinę drugi kur”.

— „Mój kochanku, wstrzymaj wodze!
Koń się lęka, bokiem sady,
Pełno skał i drzew na drodze,
Koń o drzewo mię zawadzi”. —
— „Moja luba, jakie sznurki,
Jakie wiszą tam kieszonki?”
— Mój kochanku, to paciórki,
To szkaplerze i koronki”. —

— „Sznur przeklęty! sznur znienacka
Rumakowi miga w oczy,
Patrz, jak zadrzał, bokiem skoczy.
Moja luba, rzuć te cacka!”

Koń, jak gdyby pozbył trwogi,
Ubiegł prosto pięć mil drogi.

„Co to za smętarz? mój miły?”
— „To mur, co mych zamków strzeże”.
— „A te krzyże, te mogiły?”
— „To nie krzyże, to są wieże.

Mur przeskoczym, przejdziem progi,
Tu na wieki koniec drogi. [...]

– „Czegoś stanął, mój kochanku?
Zimna rosa mię splekała,
Zimno wieje wiatr poranku,
Okryj płaszczem, bo drzę cała”.

– „Moja luba, przytul skronie,
Na twych piersiach głowę złożę.
Głowa moja ogniem płonie
I kamienie ogrzać może.

„Jaki masz tam świek ze stali?”
– „To krzyżyk, co matka dała”.
– „Ten krzyżyk ostry jak strzała,
Twarz mi rani, skronie pali.
Precz mi z tym świekiem ze stali!”

Krzyż na ziemię padł i zniknął,
Jeździec Pannę wpoły ścisnął,
Z oczu i z ust ogniem błysnął,
Rumak ludzkim śmiechem ryknął.
Przeskoczyli cwałem mury,
Biją dzwony, pieją kury.
Nim ksiądz przyszedł na mszę ranną,
Zniknął koń z jeźdźcem i Panną.

Na smętarzu cisza była,
Stoją krzyże, głowy leżą:

Jedna bez krzyża mogiła
I ziemia ruszona świeżo.

Ksiądz nad grobem długo stał
I mszę za dwie dusze miał.

Źródło: Adam Mickiewicz, *Ucieczka. Ballada*, [w:] tegoż, *Dzieła wszystkie, t. 1, cz. 3: Wiersze 1829-1855*, oprac. Cz. Zgorzelski, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1981, s. 12–16.

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Ilustracja: Jules Dupré, *Krajobraz w świetle księżycy*, 1852, domena publiczna, Wikimedia Commons.

Ćwiczenie 7

Ćwiczenie 8

Przeczytaj fragment tekstu Marii Janion *Panna i miłość szalona*, a następnie wykonaj polecenia.

” Maria Janion

Panna i miłość szalona

Pochodzenie tzw. wątku Lenory (od tytułu słynnej ballady Bürgera) jest ludowe. Różnie bywa określana jego treść – zależnie od napięcia uczuciowego wobec umarłych, od interpretacji fantastycznego wydarzenia. Mówi się zatem albo o sięgającej poza grób sile miłości, albo o groźnej, nieludzkiej potędze tamtego świata. Raz umarły bywa przede wszystkim wyposażony w uczucia, które miał wynieść stąd, innym razem ukazuje się jako obca i straszna zjawa stamtąd. Może to być więc wzruszająca opowieść o powrocie zmarłego kochanka, ale też kiedy indziej – przerażająca relacja o porwaniu dziewczyny przez upiora. [...]

Krystyn Lach Szyrma już w roku 1819 opublikował najdawniejszy polski znany ludowy wariant prozą tematu Lenorowego. [...] Sądził, że u wielu narodów podobny wątek się znajdzie. Ma on bowiem charakter uniwersalny. Na dowód przytaczał wersje, którą [...] „piastunki dzieciom opowiadać zwykły”, a którymi „nawet dorośli nie gardzą, i nimi w porze jesiennej długie wieczory skracają”. Przypominał sobie dość mętnie, że słyszał coś podobnego w dzieciennych latach, inni też przyznawali się do znajomości opowieści już od kolebki, ale jednak nikt nie potrafił jej dokładnie powtórzyć. Bardzo znamienne, że rodzajem toposu staje się tu już samo opowiadanie baśni grozy dzieciom przez niańki pochodzące z ludu. Potem tego toposu nie zabraknie w biografach romantycznych artystów. [...]

Mickiewicz dał taki przypis do *Ucieczki*: „Niniejszą balladę ułożyłem podług piosenki, którą niegdyś słyszałem w Litwie śpiewaną po polsku. Treść i układ zachowałem wiernie, ale wierszy gminnych ledwie kilka zostało mi się w pamięci i te służyły mi za wzór stylu”. Do dziś nie wiemy, jaką dokładnie piosneczkę usłyszał niegdyś Mickiewicz, ale zapadła ona głęboko w jego poetycką pamięć. Odyniec w roku 1822 [...] cytował ułamek opowieści i „naszemu pospólstwu znajomej”:

Miesiąc świeci,
Martwiec leci,
Sukieneczka szach, szach.
Panienczko, czy nie strach?

Już w tych czterech wierszach jest cały nastrój przyszłej ballady: sceneria nocno-księżycowa, poczucie jakiejś grozy, dwie postacie rozgrywającego się dramatu – „martwiec” i „panieneczka” oraz aura pośpiechu czy może pogoni, bo przecież „martwiec leci”.

Źródło: Maria Janion, *Panna i miłość szalona*, „Teksty Drugie” 1993, nr 4/6, s. 18–19.

Ćwiczenie 9

Sparafrazuj balladę *Ucieczka*, zapisując ją w dowolnej literackiej formie prozatorskiej, np. jako opowiadanie.

Dla nauczyciela

Autorka scenariusza: Sabina Świtała

Temat: O balladzie – wczoraj i dziś

Adresat

III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa

Zakres podstawowy

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich.

Uczeń:

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe.

Zakres rozszerzony

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich.

Uczeń:

1) odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej;

2) rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych.

Kształtowane kompetencje kluczowe

kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;

kompetencje cyfrowe;

kompetencje w zakresie wielojęzyczności;

kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne

Uczeń:

- przedstawia na osi czasu rozwój ballady jako gatunku;
- wyróżnia motywy i elementy charakterystyczne dla ballady;
- wskazuje cechy wywodzące się z ballady romantycznej w tekście współczesnym.

Strategie nauczania

konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania

metoda oglądowa;

pogadanka;

metoda ćwiczeń przedmiotowych;

praca z tekstem;

metoda aktywizująca – kości opowieści.

Formy pracy

praca indywidualna;

praca całego zespołu klasowego;

praca w parach.

Środki dydaktyczne

komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;

zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;

tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;

wybrana pieśń ludowa;

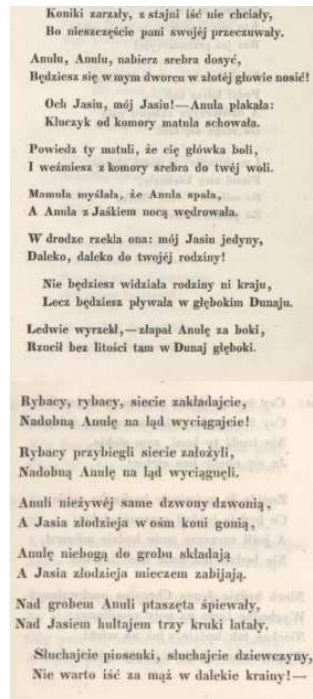
treść *Ballady* Wisławy Szymborskiej;

kości opowieści (*story cubes*).

Przebieg zajęć

Faza wstępna

1. Nauczyciel odczytuje uczniom pieśń gminną np. ze zbioru *Pieśni gminne i przysłowia ludu polskiego w Prusach Zachodnich*:

Źródło: *Pieśni gminne i przysłowia ludu polskiego w Prusach Zachodnich*, zebrał I. Łyskowski, Brodnica 1854, s. 24-25.

Nauczyciel mówi uczniom, że pieśń ma być inspiracją do historii, którą za chwilę spróbują wspólnie stworzyć. Uczniowie dobrani w pary kolejno rzucają kośćmi (*story cubes*), wybierają jeden z wylosowanych rysunków i rozwijają klasową opowieść. Zadanie ma na celu rozwijanie myślenia dywergencyjnego.

2. Nauczyciel sprawdza czy uczniowie umieją wskazać cechy gatunkowe ballady.

3. Podanie celu i tematu zajęć.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie zapoznają się z multimediami bazowym. Tworzą oś czasu tak, na której przedstawiają najważniejsze informacje dotyczące historii ballady. Chętne osoby odczytują punkty zaznaczone na osi.

2. Nauczyciel wprowadza uczniów w zagadnienie romantycznej balladomanii. Wybrana osoba odczytuje fragment artykułu Marii Janion dotyczący ballady *Lenora* Gottfrieda Augusta Bürgera. Następnie uczniowie wykonują ćwiczenia 1 i 2.

3. Uczestnicy zajęć poznają balladę Adama Mickiewicza pt. *Ucieczka* i pracują nad ćwiczeniami 4, 5, 6, 7. Każde zadanie jest omawiane i komentowane przez uczniów oraz prowadzącego na forum klasy.

2. Uczestnicy zajęć czytają wiersz Wisławy Szymborskiej pt. *Ballada* i odpowiadają na pytanie, w jaki sposób artystka nawiązuje do tradycji ballady. Swoje spostrzeżenia notują w zeszycie. Wskazane osoby odpowiadają na postawione pytanie, pozostali uczestnicy zajęć oraz nauczyciel komentują ich wypowiedzi.

” Wisława Szymborska

Ballada

To ballada o zabitej,
która nagle z krzesła wstała.

Ułożona w dobrej wierze,
napisana na papierze.

Przy nie zasłoniętym oknie,
w świetle lampy rzecz się miała.

Każdy, kto chciał, widzieć mógł.

Kiedy się zamknęły drzwi,
i zabójca zbiegł ze schodów,
ona wstała tak jak żywi
nagłą ciszą obudzeni.

Ona wstała, rusza głową
i twardymi jak z pierścionka
oczami patrzy po kątach.

Nie unosi się w powietrzu,
ale po zwykłej podłodze,
po skrzypiących deskach stąpa.

Wszystkie po zabójcy ślady
pali w piecu. Aż do szczętu
fotografii, do imentu
sznurowadła z dna szuflady.
Ona nie jest uduszona.
Ona nie jest zastrzelona.
Niewidoczną śmierć poniosła.

Może dawać znaki życia,
płakać z różnych drobnych przyczyn,
nawet krzyczeć z przerażenia
na widok myszy.

Tak wiele.
jest słabości i śmieszności
nietrudnych do podrobienia.

Ona wstała, jak się wstaje.

Ona chodzi, jak się chodzi.

Nawet śpiewa czesząc włosy,
które rosną.

Źródło: W. Szymborska, *Ballada*, [w:] tejże, *Wybór wierszy*, Warszawa 1979, s. 64.

Źródło: Wisława Szymborska, *Ballada*, [w:] *Wybór wierszy*, Warszawa 1979, s. 64.

Faza podsumowująca

Nauczyciel prosi, by uczniowie uzupełnili mapę myśli, której głównym hasłem jest ballada. Powinny się na niej znaleźć informacje dotyczące formy, stylu i tematyki ballady jako gatunku.

Praca domowa:

1) Sparafrazuj wybraną balladę romantyczną. Zapisz ją w formie opowiadania i dostosuj do współczesnych realiów.

Materiały pomocnicze:

A. Czajkowska, *Ballada we współczesnej liryce polskiej - tradycja i nowatorstwo*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Filologia Polska. Historia i Teoria Literatury”, 2006, nr 10, 21-28.

I. Opacki, Cz. Zgorzelski, *Ballada*, Wrocław 1970.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Multimedium bazowe można wykorzystać jako wprowadzenie do zajęć.